

nih verstev, večina v skupnem zboru postave sklepa za vse razmere življenja, večina, ki je pri narodih v grozni manjšini! — Kar je še posebno hudo, ter vsacega dobrega Avstrijanca v srce boli, je to, da se sovraštvo med narodi, med stanovi, med verstvi čedalje bolj širi, domoljubje pa peša. Če namreč ena sama stranka v državi toliko velja, da sme ogromno število katoličanov, ki še niso brezverstvu zapadli, kakor tudi slovan-ske narode žaliti in mučiti, nastane splošna nezadovoljnost, ki je strup domoljubju. „Pustite nas“ — je rekel dr. Smolka v drž. zboru l. 1848 — „pustite nas, da smo Poljaci in Čehi, in bomo dobri Avstrijanci; vi pa hočete (po centralizmu) iz nas posilama dobre Avstrijance napraviti, in zatorej — ostanemo Poljaci in Čehi“ — to je: politični sebičniki, ki le gledajo na se, ker vidijo, da so jim najsvetejše pravice vedno v nevarnosti.

Kedaj bo torej boljše? Po našem in vseh pravih avstrijskih domoljubov prepričanju le tačas, kedar se Avstrija na fedarilistični podlagi vravna. (Konec prihod.)

Gospodarske stvari.

Velika korist gojzdov.

Zdaj ko je spomladanski mrzaz zopet toliko škode napravil, ko kmetovalec težkega srea miši na poletje, bojé se, da mu toča ali silne plohe še ostalega pridelka na polju ne pokončajo, zdaj je pravi čas, da zopet spregovorimo o veliki koristi gojzdov.

V kaki zvezi so pa gojzdi s temi uimami, boste vprašali. V prav tesni zvezi. Poslušajte: V prirodi (naturi), po božji neskončni modrosti vravnani, so gojzdi poljedelstvu ravno tako potrebni, kakor voda, zrak in toplota. Le nevednost premnogih in samopašnost pri drugih je kriva, da se z gojzdi tako dela, kakor bi za drugo ne bili nego da se iz njih drva za kurjavo, les za stavbe in vejeverje ali listje za nastelj dobiva. Iz malomarnosti in nevednosti posestnikov, iz dobičkarije kupcev nastale so na mnogih krajih, kjer so nekdaš košati gojzdi bili, goličave, po katerih se oves ali prosó seje, spašniki napravljajo, da ovce in kôze še one mladice popasejo, ki same ob sebi rasejo. Za nove nasade se ne briga skoro nihčér več. Imamo sicer gojzdne postave, pa kdo misli na to, da bi se tudi zvrševale! Politične gosposke imajo v mestih z drugimi pisarijami preveč opraviti ter se zanašajo na srenje, češ, saj imajo krajno policijo; srenje pa nič ne storijo, ker ne morejo. Splošne vmemarnosti so pa zapravljevci in oderuhi iz srea veseli. Skoro edini so še državni gojzdi in pa nekterih bolj vestnih velikih posestnikov, ki umno in varčno z gojzdi ravnaajo, toda posamesni

ne morejo ustaviti splošnega pokončavanja gojzdov.

Naj torej vsaj svoje bralce gospodarje spodbudimo, da na svoje gojzde prav pazno gledajo ter jih ednako ljubeznjivo oskrbljujejo kakor sadunosnike!

Gojzdi so neizmerne važnosti za poljedelstvo. Vsa rodovitnost zemlje odvisna je od tega, da je mokrota v zraku in na zemlji enakomerno razdeljena. Če je v zraku premalo vodenih delov, nastane suša, zeliščem manjka redilne moče. Zdaj pa poslušajte! Vrh enega samega velikega drevesa izhlapi na dan 10—20 funtov vodenih snov, na oralu taci dreves blizo 500 centov! In ta množina vode služi večidel rastlinam v okolici v hrano. Kar pa drevesa na vodenih delih izgubijo, pridobijo zopet kot hrano iz zraka, ki je pri gojzdi veliko bolj vlažen, kakor nad goličavami, in obilnih spadlin (Niederschlag) nareja.

V goličavah puhti razgreti zrak neprenehoma kar na kviško ter razganja od dalječ prihajajoče deževne oblake, v tem ko jih gojzdi držijo in mokroto ná se vlečejo. — Zatorej tudi gojzdi rôso močno pospešujejo, ker ne spuščajo po noči, kakor goličave alj oralna zemlja, le gorkote, ki v zraku mokroto popiva, ampak puhtijo obilno mokróte, ki se z zračno veže in kot rôsa dalječ okrog zelišča napaja.

Velik vpliv imajo gojzdi tudi na zračje (klima.) Dopričano je, da je v gojzdnatih krajih po letu hladneje, po zimi pa milejše kakor v krajih, ki le malo gojzdov imajo al pa nobenih. Odkod to? Odtod, ker po leti obilno izhlapovanje vodenih delov iz dreves manjša silni solnčni pripek, po zimi pa drevje brani mrzlim vetrovom in tudi solnčno gorkoto bolj drži. Več ko je namreč, kakor pri gojzdi, v zraku mokrote, bolj izdatna je tudi v zraku solnčna gorkota in delj časa se drži nad zemljo.

Nasproti pa gojzdi p o m l a d a n s k e m u zmrzovanju močno branijo, ker gorki zračni vlak, ki prihaja od ravnika (ekvatorja), unérjajo, ter s tem prenaaglo kalenje rastlin zadržujejo, na drugi strani pa, kakor po zimi, zdaj še bolj mrzlim severnim vetrovom branijo.

Slednjič so predobrotljiv pomoček proti toči. Že lani (štev. 32.) je bil v „Gosp.“ govor o tem, in škodilo ne bo, ako še enkrat to povemo. Kder je zemlja precej z gojzdi pokrita, se po solnčni vročini prizemeljski zrak (Erd-Luftschichte) polagoma razgreje in gre po malem kot sopuh na kviško. Tu pride v bolj hladne plasti zraka ter se zopet zgosti in pada večidel kot rahel dež na zemljo. Ali druga je pri skalovji in goličavah. Tu se zrak po solnčnem pripeku do poldneva hitro in silno razgreje, hiti naglo na kviško in prišedši na visoko, se nagloma zopet shladi; sopuh se spremeni v vodene kapljice, ki padajo skozi razhlajene plasti zraka ter se še bolj zgostijo in postanejo led. Ob enem je dopol-

dnešnja vročina zrak nad goličavami in skalovjem silno raztenila, iz česar nastane popoldan močno premikanje zraka. Vihar se vzdigne, nevihte podijo ledúpolne oblake nad njive, vrte in gorice — v malo urah je ves up ubozega kmeta vničen. —

Modrim gospodarjem bode to zadosti, da spoznajo veliko vrednost gojzdov in skrbijo, da v dobrem stanju ostanejo. Opominjamo le še, da se naj jeseni tudi na to gleda, da družina listja do korenin drevesom ne postrga; listje je drevesom potreben gnoj, brez kterega v gospodarstvu nič ni.

Gospodarske skušnje.

Priseženi vinski mešetarji.

V pospeševanje in polajšanje kupčije z vinom je ravnatelj sadje- in vinorejske šole v Mariboru, g. H. Goethe, ministerstvu poljedelstva v zboru vinorejcev in izvedencev na Dunaju l. 1873 nasvetoval postaviti po različnih vinorejskih krajih prisežene vinske mešetarje, ki bi imeli biti posredovalci med vinorejci in vinskimi kupci. Mešetar bi imel vse zaloge vina svojega okraja v zapisniku na tanko zapisane, in ker bi vina ne le po količosti, ampak tudi po vrednosti in ceni poznal, bi vinorejca in kupea pri prodavanju in nakupovanju kot prisežen mož z svojim svetom vestno podpiral. Vinskemu kupcu bi se tako izdatno zmanjšali visoki potroški, ktere pogosto pri nakupovanju vina ima, ker mora dalje iz kraja v kraj, od vinorejca do vinorejca dosti-krat po težavnih in nevarnih potih hoditi.

Mešetar bi moral pred vsem zaupanje vinorejcev svojega okraja imeti; pa bi mu tudi moralo mogoče biti odločene službene ure ali dneve svojemu poslu žrtvovati. Moral bi v vedni dotiki stati z vinorejci svojega okraja in pa z kupci in trgovci vinskimi iz bližnjih in daljnih krajev, in jim kolikor mogoče pomagati, ter jih z stanjem vinske trgovine v svojem okraju seznaniti. —

Kot plačilo za svoje mešetarstvo bi pa od prodajalec in kupea odstotke spečanega vina dobival. — Stvar je po sklepu vinorejcev in krčmarjev v Mariboru dne 11. aprila zdaj tudi v državnem zboru sprožena bila, ko je Seidl s tovariši predlagal, da bi se izdala posebna postava, po kateri bi se umetno napravljjanje vina nadzorovalo. Kaj da se misli storiti, še ni znano.

Zoper hrošče ali kebre. Letošnje mrzlo in deževno vreme utegne tudi hroščem ogreniti spomladansko veselje. Če bi pa vendar pozneje prišli in se hoteli za zamudo odškodovati, razgllašamo priprost p o m o č e k zoper nepovabljenе goste, kakor smo ga v nekem listu našli. Vzame se namreč sod, kteremu se na enem konci dno izbije, na drugo dno pa po noči svetilnica postavi v sod, da od mraka do jutra gori. Od zgoraj se

v sodu napravi kolobar iz smolenice (Theer). Luč privabi hrošče v sod, smola jim pa letavke osmoli, da ne morejo več vzleteti. Nekaj jih obleži v sodu, še več pa zunaj, ki se potem lahko pokončajo. Če se to nektore noči ponovi na več krajih, bode ves okraj mrčesa precej rešen. Smolenico nadomestuje tudi vsak drugi klej ali lim.

Napredek vinskih družeb na Štajerskem. Zasadile so vinske družbe na Štajerskem brž prvo leto svojega obstanka t. j. od jeseni 1871 — konca l. 1872 s potroškom kakih 3000 gld. 11¹/₄ orala poskusnih vinogradov in 6 oralov trsovnic z 640.000 trsi najzlahtnejših plemen.

Kteri trs najbolj priporočajo, da se zasaja? „Ovčji rep“ (Lammerschwanz), „muškatni vrbansček“, „rumeni (žolti) plavec“, „laški rizlec“, „šopatna“ (Rothgipfler), „rumeni (žolti) Orleanec“, „lindavec“ (blaue Bodenseetraube), „modro kravčino“, (blauer Kölner) in „dišeči traminec“. Kde pa je naš izvrstni „moslovec“ ostal? — O ti priliki si ne moremo kaj, da bi ne omenili izvrstnih besed, ktere skušeni sadjerejec, H. Goethe, v svoji knjigi „der Obstbaum“ str. 94 o izbiranju sadovnih dreves pravi. On piše: „Vsak, kdor se z sadjerejo za gospodarstvo peča, bode vsakikrat v svoji bližnji dobra lokalna (krajna) plemena, ki v tistem kraju najbolj storé, našel, in ki so se v tamošnjih okolščinah že mnogo let najbolj obnesla. Po takih plemenih se bode toraj v tem slučaju z največo gotovostjo pred vsem seči moglo“. Tako piše zvedenec o izbiranju sadovnih dreves. Po našem prepričanju velja to gotovo tudi o izbiranju trtnih plemen.

Na Českem imajo neki blizo 20 milijonov sadnih dreves. Leta 1857 se je iz Českega 80.000 meric sadja izvozilo in za nje 640.000 fl. potegnilo. Leta 1865 se je pa 283.000 centov sadja izvozilo in tudi primerno denarja za-nj potegnilo. Bodi to Slovencem v izgled in spodbudo, da prav marljivo sadna drevesa zasajajo!

Dopisi.

Iz mariborske okolice. (G. Seidl'nu za slovo.) Žgavnih in strelnih darov Kamčani niso mogli pri odhodu „straha“ opraviti, ker je cela družina zginola iz Kamee kakor dim, ki ga vihar razpodi. Vendar ne moremo te prilike opustiti, da ne bi nekoliko pojasnili zaslug Seidlnovih, ktere ostanejo Kamčanom in vsej okolici v vednem spominu, kajti so precartane. Seidlnovi volilci tega se ve da brali ne bodo, brali pa bodo mnogi, ki že zdavno Seidlna poznajo in ga torej ne volijo. Bodi torej pametnim Slovencem v poduk, kar povemo.